

Aleksandra Majewska

(10 kwietnia 1943 – 30 kwietnia 2022)

Aleksandra Majewska – dla przyjaciół Oleńka – pochodziła ze znanego wielkopolskiego rodu Sokolnickich. Była córką Witolda i Elżbiety z Rembowskiich Sokolnickiej. Ojciec walczył w kampanii wrześniowej w 1939 roku i w wyniku odniesionych ran stracił nogę. Potem wstąpił do Armii Krajowej. Matka zginęła w czasie powstania warszawskiego, małą Olą zaopiekowały się krewne ojca, które po powstaniu wywiozły ją do rodziny do Komorowa. Tam odnalazł ją ojciec i zabrał ze sobą do Cieszyna Wielkopolskiego. Był to dopiero początek tułaczki rodziny po Polsce. Ojciec ożenił się ponownie i po kilku latach cała rodzina osiadła w Poznaniu.

Po ukończeniu szkoły podstawowej w Poznaniu w 1957 roku, kontynuując tradycję rodziną, Aleksandra wyjechała do liceum *Sacré Cœur* w Polskiej Wsi (ob. Pobiedziska k. Poznania). Maturę zdała w 1961 roku i dostała się na Wydział Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Wtedy poznała swego przyszłego męża, Krzysztofa Majewskiego, którego poślubiła w 1966 roku. Młoda para zamieszkała w Warszawie, a Aleksandra rozpoczęła pracę w Muzeum Narodowym w sierpniu 1967 roku. Wkrótce pojawiły się dzieci – Maciek, Bieta i Ania. Szczęśliwe życie rodzinne przerwała jednak niespodziewana śmierć Krzysztofa w 1993 roku, po której Aleksandra nigdy się do końca nie podźwignęła. W jakiejś mierze życie wypełniała jej odtąd opieka nad wnukami i starszymi członkami rodziny oraz praca naukowa i wystawiennicza w muzeum. Angażowała się też w sprawy publiczne, w latach osiemdziesiątych przewoziła m.in. ulotki ze Stoczni Gdańskiej do MNW, w latach dziewięćdziesiątych była przewodniczącą muzealnej Solidarności (1992–1996). Angażowała się także w pracę na rzecz Klubu Inteligencji Katolickiej.

Zakres jej zainteresowań naukowych był szeroki. Od samego początku zatrudnienia zajęła się opracowaniem naukowym rzeźb i figurek z kolekcji muzealnej. Jej publikacje poszczególnych obiektów muzealnych stanowić mogą wzór opracowań naukowych, ze względu na znakomite wyczucie formy i osadzenie obiektu w kontekście historycznym i artystycznym epoki, w jakiej powstał¹. Zajmowała się również szerszymi badaniami nad kolekcjonerstwem polskim, w szczególności interesowała się działalnością Stanisława Kostki-Potockiego, Michała Tyszkiewicza i Mieczysława Geniusza². Brała udział w Międzynarodowych Kongresach Egiptologicznych: w pierwszym, w 1976 roku, w Kairze i szóstym, w 1991 roku, w Turynie, gdzie wygłaszała referaty prezentujące polskie zbiory egiptologiczne, opublikowane następ-

¹ Aleksandra Majewska: *Tête éthiopienne du Musée National de Varsovie*, „Études et Travaux” 1969, n° 3, s. 55–67; *Posąg boga Amona ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie” 1988, 32, s. 7–24; *Rzeźba kapłana egipskiego ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie” 1989–1990, 23–24, s. 75–89; „Golden Osiris” in the National Museum in Warsaw, „Bulletin du Musée National de Varsovie” 2001, R. 42, n° 1–4, s. 63–79; *Statuette of a Snake-Legged Anubis*, „Études et Travaux” 2012, 25, s. 213–224. [Dalej wszystkie pozycje bibliograficzne przywoływane już bez nazwiska autorki – przyp. red.].

² Stanisław Kostka Potocki. *Życiorys i działalność publiczna* [w:] Stanisław Kostka Potocki – archeolog i działacz Oświecenia, kat. wyst., Muzeum Lubelskie, Lublin 1987, s. 5–16; *La collection égyptienne des Tyszkiewicz à Łohojsk* [w:] *Warsaw Egyptological Studies I, Essays in honour of Prof. Dr. Jadwiga Lipińska*, Warszawa 1997, s. 171–190, pl. XXIII–XXX; „Wątek egiptologiczny” w *Życiorysie Mieczysława Geniusza*, „Światowit” 1999, t. 42, fasc. A, s. 77–83.

nie w aktach kongresowych³. Jako członek Komitetu Egiptologicznego ICOM uczestniczyła w dorocznych konferencjach ICOM-CIPEG. Była też członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Egiptologów (IAE).

Osobną dziedziną była jej działalność wystawiennicza. Aleksandra Majewska uważała, że popularyzacja sztuki i kultury egipskiej należy do tych zadań muzealnika egiptologa, które dają pole do popisu dla kreatywności i wyobraźni, dlatego chętnie tworzyła i organizowała wystawy egiptologiczne w różnych miastach Polski, prezentując różne aspekty starożytnego Egiptu. Początkowo współpracowała z Witoldem Dobrowolskim, później, od 1993 roku, z piszącą te słowa. Te wspólne wyjazdy wspominam jako niezwykle przyjemne, ciekawe i satysfakcjonujące doświadczenia – ich efektem były interesujące i dopracowane naukowo wystawy, cieszące się zawsze wielką popularnością. Egipt ma wielką moc przyciągania, mumie i sarkofagi są „must have” każdego muzeum chlubiącego się wystawą egipską. Razem odwiedziliśmy szereg miast, głównie na południu Polski – Legnicę, Lublin, Bielsko-Białą, Racibórz, Żywiec, Sosnowiec, a także Gdańsk. W każdym z tych miast wystawy prezentujące sztukę, życie codzienne, bóstwa egipskie, wierzenia i obyczaje pogrzebowe oraz wyniki polskich badań w Egipcie cieszyły się wielkim powodzeniem, zwłaszcza że wszystkim towarzyszyła zawsze znakomita pod względem ekspozycyjnym oprawa. Szereg katalogów i informatorów dokumentuje tę działalność⁴.

³ *The art of ancient Egypt in Polish collections* [w:] *Acts, First International Congress of Egyptology, Cairo, October 2–10, 1976*, *Schriften zur Geschichte und Kultur des Alten Orients* 14, edited by Walter-Friedrich Reineke, Berlin 1979, s. 443–448; *Some remarks on the exhibiting value of ancient Egyptian civilisation in the light of Polish museological studies* [w:] *VI Congresso Internazionale di Egiptologia, Atti, Torino 1992*, vol. 1, s. 307–311.

⁴ M.in.: *Wierzenia grobowe starożytnych Egipcjan* [w:] *Wierzenia grobowe starożytnych Egipcjan*, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Gdańsk 1987, s. 3–27; *Religia starożytnego Egiptu* [w:] *Religia starożytnego Egiptu*.

Największe przedsięwzięcia wystawiennicze, w których brała udział Aleksandra Majewska to międzynarodowa wystawa *Tajemnicza królowa Hatszepsut* w 1997 roku w Muzeum Narodowym w Warszawie oraz zorganizowana przez nią wystawa w Muzeum Egipskim w Kairze w 2007 roku, dokumentująca 70 lat polskich wykopalisk w Egipcie, której była kuratorką. Lata dziewięćdziesiąte i początek lat dwutysięcznych to był szczęśliwy okres dla egiptologii w Muzeum Narodowym w Warszawie – w Dziale Sztuki Starożytnej pracowały wtedy aż cztery egiptolożki – prof. Jadwiga Lipińska, dr Joanna Aksamit, pisząca te słowa i właśnie Aleksandra Majewska. Nasz zespół co roku wyjeżdżał na kampanię wykopaliskową do Egiptu, na placu boku pozostawała zaś Aleksandra, która dość wcześnie, ze względu na sytuację rodzinną, zrezygnowała z wyjazdów na misje archeologiczne. Nasza współpraca układała się znakomicie, Aleksandra łagodnością i wewnętrznym spokojem potrafiła godzić ze sobą różne temperamenty koleżanek, a zwłaszcza poskromić żywiołowy i dominujący charakter profesor Lipińskiej, czego efektem była znakomita, wspomniana wyżej wystawa o królowej Hatszepsut i jej pasierbie/bratanku i następcy Thotmesie III, a także nowa galeria egipska, otwarta w 2001 roku. W pracy przy tworzeniu tej galerii zaangażowane byliśmy wszystkie cztery. Aleksandra, jako kustosz kolekcji egipskiej, nadzorowała całość prac, w ścisłej współpracy z profesorem Lipińską, kuratorką Zbiorów Sztuki Starożytnej. Do galerii powstał starannie opracowany i pięknie zilustrowany przewodnik, wydany w 2007 roku, do którego Aleksandra napisała wprowadzenie do kolekcji egipskiej i część haseł⁵. Galeria przetrwała niestety tylko dziesięć lat, ze względu na remont muzeum. W 2006 roku Aleksandra Majewska przeszła na emeryturę, dwa lata później ostatecznie pożegnała się z MNW. W 2007 roku była kuratorką wystawy *Seventy Years of Polish Archaeology in Egypt* zorganizowanej w Muzeum Egipskim w Kairze przez Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego, a także redaktorką i autorką omówienia wystawy w towarzyszącym jej katalogu⁶.

Ostatnim, wielkim jej osiągnięciem był katalog zabytków egipskich z kolekcji wilanowskiej. Zabytki te przez wiele lat pozostawały w depozycie w Muzeum Narodowym w Warszawie. Aleksandra gruntownie przebadła dostępne źródła, odtworzyła dzieje tej kolekcji i opracowała ją naukowo⁷. Dzieło to kończyła już po nieszczęśliwym wypadku w 2014 roku, który tak fatalnie odbił się na jej zdrowiu i po ośmiu latach doprowadził do śmierci.

Aleksandra Majewska z domu rodzinnego wyniosła miłość do ojczyzny. Jej patriotyczna postawa przejawiała się w życiu codziennym. Była najszlachetniejszą, najbardziej prostolinijną i kulturalną osobą, z jaką miałam zaszczyt pracować, od roku 1985, kiedy zaczęłam pracę w muzeum, do jej odejścia z pracy w listopadzie 2008 roku.

Monika Dolińska

Muzeum Lubelskie i Muzeum Regionalne w Żywcu, Lublin 1995, s. 3–30; *Polskie badania archeologiczne nad Nilem* [w:] *Sztuka Egiptu. Polskie badania archeologiczne nad Nilem*, Muzeum Okręgowe w Sieradzu, Sieradz 1998, s. 5–22 i 23–39 [razem z Moniką Dolińską]; *Starożytny Egipt. Wierzenia–Obrzędy–Magia* [w:] *Starożytny Egipt. Wierzenia–Obrzędy–Magia*, Muzeum Historyczno–Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim, Ostrowiec Świętokrzyski 2000, s. 3–25 i Muzeum Regionalne w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2000, s. 3–16.

⁵ Zob. *Galeria Sztuki Starożytnej. Przewodnik*, redakcja naukowa Witold Dobrowolski, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2007. Przewodnik objął kolekcję sztuki egipskiej oraz kolekcję zabytków starożytnego Bliskiego Wschodu.

⁶ Zob. *The Exhibition. Seventy Years of Polish Archaeology in Egypt* [w:] *70 years. Polish Archaeology in Egypt*, Warsaw 2007.

⁷ Zob. *Zbiory egipskie w Wilanowie*, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Warszawa 2015.